

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ**

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ

GÜNEY-BATI OĞUZ GRUBU TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

HAFT	ANA TEMALAR VE KONULAR
A	
1	Giriş. HALK EDEBİYATYNDAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA GEÇİŞ
2	20-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
3	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ SOWET DÖWRÜNIŇ BAŞLANMAGY (1924)
4	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ GOZGALYAN MESELELER
5	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKINJY ŞAHYRLAR
6	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ İLKINJY ÝAZYJYLAR
7	30-NJY ÝYLLAR WE TÜRKMEN EDEBİYATY
8	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ KERWENBAŞY BERDİ KERBABAÝEW
9	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY AGAHAN DURDYÝEW
10	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY NURMYRAT SARYHANOW
11	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ÝAZYŞYSY HYDYR DERÝAÝEW
12	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY WE ÝAZYŞYSY AMAN KEKİLOW
13	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY TOWŞAN ESENOWA
14	TÜRKMEN EDEBİYATYNYŇ BELLİ ŞAHYRY GARA SEÝITLIÝEW
EK	HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI TEKSTLER, SESLI ÝAZGYLAR, KASETALAR...
EK	<i>HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN EDEBİYATYNA DEGIŞLI ADALGALAR</i>

IV TÜRKMEN EDEBİYATI İLE İLGİLİ DERSLER

DUYGU VE
DÜŞÜNCE

SÖZLÜ VE
YAZILI ESER

GBT 403	TÜRKMEN HALK EEBİYATI (TÜRKMEN TURKISH FOLK LITERATURE)
TL 3044	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI (MODERN TURKMEN LITERATURE)
TL 3076	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: ŞİİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: POEM)
TL 4047	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: NESİR (MODERN TURKMEN LITERATURE: PROSE)
TL 4022	ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI: DRAMA (MODERN TURKMEN LITERATURE: DRAMA)

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Savaştan sonraki Türkmen edebiyatı daha çok halkın ihtiyaçları doğrultusunda şekil alır, Sovyet hükümeti tarafından belirlenen çizgide gelişimini sürdürür. Sovyetler Birliği savaştan galip çıksa da savaş ülkenin ekonomisine büyük zarar verir. Bu nedenle devlet ülkede iktisadi faaliyetlerin artırılması için birtakım kararlar alır. Bu noktada Sovyetler Birliğine bağlı diğer halkların ediplerinde olduğu gibi Türkmen yazar ve şairlerine de görevler düşer. Savaş yaralarının sarılması, kolhozlar ve üretim, ekonominin ve sosyal yaşamın reformu gibi konular eserlerde öncelikli olarak işlenir. 20. yüzyıl Türkmen edebiyatının farklı dönemlerinde eser verip bu dönemde tecrübesiyle genç yazarlara örnek olan şahsiyetler Çağdaş Türkmen edebiyatının tekâmülü noktasında önemli görevler yerine getirir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Şiir, nesir, tiyatrodaki gelişmeler görülür. Çocuklara yönelik eserlerin yazılma ve yayımlanma sayısı artar. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte sosyal hayatta olduğu gibi edebiyatta da yeni bir dönem başlar. Bu dönem eserlerinde savaşın kötülüğü ile barış ve huzur gibi temalar ağırlıktadır. Rusya'nın İkinci Dünya Savaşından galip çıkması neticesinde Türkmen yazar ve şairler de bu galibiyete eserleriyle ortak olur.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Bu dönemde halk şairleri Ata Salıh, Durdı Gılıç ile tecrübeli yazarlar B. Kerbabayev, G. Burunov başta olmak üzere, B. Seytakov, D. Haldurdı, A. Govşudov, A. Durdıyev, G. Seyitliyev, R. Seyidov, A. Kekilov, T. Esenova, B. Soltannıyazov, P. Nurberdiyev, R. Aliyev, Y. Nasırlı, K. Işanov gibi yazarlık niteliğini fazlasıyla kazanmış şahsiyetler ön plana çıkar. Bu sanatçılara Hasımgulı Gurbanov, Guseyin Muhtarov, Bekge Pürliyev, Ata Atacanov, Memmet Seyidov, Anna Kovusov gibi genç yazarlar da katılır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Bu yıllardaki önemli edebî hadiselerden biri de 1945 ve 1955 yıllarında Moskova'da düzenlenen Türkmen edebiyatı günleridir. On gün süren bu etkinliklerin Türkmen edebiyatının hem Sovyetler Birliği içerisinde hem de dünyaya tanıtılması hususunda önemli katkısı olur. Türkmen edebiyatının birçok önde gelen şahsiyetinin eserleri Rusçaya tercüme edilir. Yazarlar birliği tarafından düzenlenen çeşitli toplantılarda Türkmen edebiyatının gelişme kaydettiği yönler yanında eksiklikleri de ortaya konur. N. Tihonov, P. Skosirev, K. Fedin, Y. Alyaşova, A. Karavayeva, L. Klimoliç gibi isimler bu toplantılarda Türkmen edebiyatı hakkındaki görüşlerini bildirirler.
[Nergis Biray ve Soner Sağlam. ÇTE]

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Türkmen yazarlar sanat değeri yüksek olan eserlerin kaleme alınması hususunda ortak görüşe varırlar. Bu bakımdan savaştan sonraki yıllar Türkmen edebiyatının teknik ve sanatsal yönden gelişme kaydettiği bir dönem olur (TET-5, II. Kitap 1981: 6-9).

Türkmen edebiyatının tecrübeli ve çok yönlü yazarı Berdi Kerbabayev, bu dönemde şiir yazmaya devam eder, aynı zamanda birkaç tiyatro eseri de kaleme alır. Bunun yanında *Aygıtlı Ādim* (Kararlı Adım, 1949) romanını ve *Ay Soltan* povestini yazar ve esas kabiliyetinin nesir türünde olduğunu gösterir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Ata Govşudov Türkmen nesrinin bu yıllardaki en önemli temsilcilerinden biridir. Govşudov'un *Köpetdağın Eteğinde* romanı ilk önce *Bahar Hoş Geldi* adıyla *Sovyet Edebiyatı* dergisinde (1947-1949) okuyucuyla buluşur. Daha sonra kitap olarak (1952) yayımlanır.

İkinci Dünya Savaşından sonraki devir Türkmen edebiyatının başında B. Seytekov pek çok şiiri yanında deneme ve hikâyeler de yazar. *Oba Hekayaları* (Köy Hikâyeleri, 1948) ve *Kitabın Dostları* adlı povestleri kaleme alan yazar bu eserleri ile nesir türünde güzel işler yapacağını müjdesini verir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

G. Gurbanshedov da şiirlerinin yanı sıra *Atçapar* (Ulak, 1946), *Ak Altın* (1955) vd. gibi nesir türünde eserler yazar.

H. Ismayılov'un art arda yazdığı *İki atanın Oğlu* (1946) ve *Magtımğulının Gızı* (1947) povestleri savaştan sonraki nesir türünün ciddi anlamda gelişme kaydettiğini gösteren eserlerdir

(TET-5, II. Kitap: 9-10).

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Bu dönem Türkmen şiirinde görülen yeniliklerin başında şairlerin propaganda (bildiri) üslubundan uzaklaşarak daha sanatlı bir söyleyişe yaklaşımlarıdır. Şiirin konusu genişler ve temanın işlenişinde epik hassasiyetlerin arttığı görülür. Ayrıca lirik kahramanlar şiirde daha başarılı işlenir.

D. Haldurdı, G. Seyitliyev, R. Seyidov, P. Nurberdiyev, Ç. Aşirov, G. Gurbanshedov, T. Esenova, Y. Nasırlı, R. Alıyev, A. Atacanov gibi şairlerin eserleri ile şiir gelişme kaydeder.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Onların manzum eserlerindeki lirik kahraman ufku geniş, çevresini gözlemleyebilen, duyarlı ve vatansever bir tip olarak ortaya çıkar.

Türkmen tiyatrosu da bu dönemde Sovyet idaresinin çizdiği esaslar çerçevesinde gelişimini sürdürür. Gün geçtikçe daha başarılı eserler verilir.

G. Muhtarov, G. Seyitliyev, B. Pürliyev gibi isimler dönemin önde gelen tiyatro yazarlarıdır.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Tiyatro eserlerinde savaştan sonraki yıllarda şehir ve köy yaşantısında meydana gelen gelişmeler ve dönemin yaşantı tarzı sıkça işlenir. Bu tema nesir ve şiirde de sıkça işlenmiştir. Dolayısıyla İkinci Dünya Savaşından sonraki devir Türkmen edebiyatının başlıca teması, bu yıllarda yaşanan sosyal, kültürel ve iktisadi gelişmeler bakımından halkın yaşantısıdır desek yanlış olmaz.

Türkmen kadını da edebiyatın başlıca temalarından biri olur. Gerek savaş yıllarında gerek sonrasında Türkmen kadınının gösterdiği cesaret ve çalışkanlık yazarlar tarafından işlenir.

TL 3044 ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI

50-60'LI YILLAR ÇAĞDAŞ TÜRKMEN EDEBİYATI ŞİİR

Baymuhammet Garriyev, Aman Kekilov, Oraz Abdalov, Nagım Aşırov, Ata Kerimov gibi isimler makale türünde eserler yazar. Bunlar arasında Aman Kekilov, edebi tenkit türünün gelişmesinde büyük öneme sahip olan bir isimdir. Hayatının son yıllarında (1952-54) Türkmen edebiyatında edebi tenkit türünün sağlam bir zemine kavuşmasını sağlayan makaleler onun tarafından kaleme alınmış, daha sonra da kitap olarak yayımlanmıştır. Eleştiri türünde de H. Ismayılov başarılı örnekler verir

(TET-5, II. Kitap: 11-10).